

's-Hertogenbosch

Erfgoed

Omnibus 2019

Onderzoek & Statistiek
Februari 2020

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In het najaar van 2019 is door de afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente 's-Hertogenbosch een omnibusonderzoek gehouden. Met dit onderzoek bieden we interne afdelingen de mogelijkheid te weten te komen wat de meningen en opvattingen zijn van onze inwoners over een groot aantal onderwerpen. Eén van deze onderwerpen was 'erfgoed'. Opdrachtgever voor dit onderwerp is de afdeling SO/Erfgoed.

1.2 Methodiek

Het onderzoek is verspreid onder 2.670 inwoners in de gemeente 's-Hertogenbosch. In totaal hebben 290 inwoners de digitale vragenlijst ingevuld en 329 de schriftelijke vragenlijst. De respons is daarmee 23%. Daarnaast is er gewerkt met een zogenaamde 'open link' die verspreid is via de gemeentelijke website en sociale media. 159 inwoners hebben de vragenlijst op deze manier ingevuld. In totaal hebben 778 inwoners de vragenlijst ingevuld.

Een aantal vragen is al eerder (omnibusonderzoek 2017) gesteld. Waar mogelijk is een vergelijking gemaakt met die uitkomsten.

Voorkant schriftelijke vragenlijst

1.3 Open antwoorden

Bij een aantal vragen konden de respondenten hun antwoord toelichten. In bijlage A worden alle open antwoorden gepresenteerd.

1.4 Inhoud

1.	Inleiding.....	2
1.1	Aanleiding en doel.....	2
1.2	Methodiek.....	2
1.3	Open antwoorden.....	2
1.4	Inhoud.....	2
2.	Resultaten.....	3
2.1	Bekendheid en werkzaamheden afdeling Erfgoed.....	3
2.2	Verdwenen erfgoed.....	6
2.3	Monumenten.....	8
	Bijlage A Open antwoorden.....	9

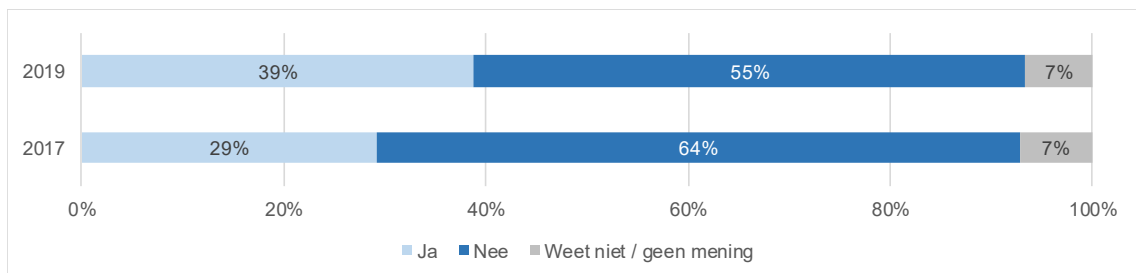
2. Resultaten

2.1 Bekendheid en werkzaamheden afdeling Erfgoed

Bekendheid afdeling Erfgoed toegenomen

Aan bewoners is allereerst gevraagd of zij wel eens gehoord hebben van de afdeling Erfgoed van de gemeente 's-Hertogenbosch. Het blijkt dat 39% wel eens van de afdeling heeft gehoord. Dit zijn er meer dan in 2017.

Afbeelding 1 Hebt u wel eens gehoord van de afdeling Erfgoed van de gemeente 's-Hertogenbosch? (N = 722)

Afdeling Erfgoed vooral bekend van de Open Monumentendag

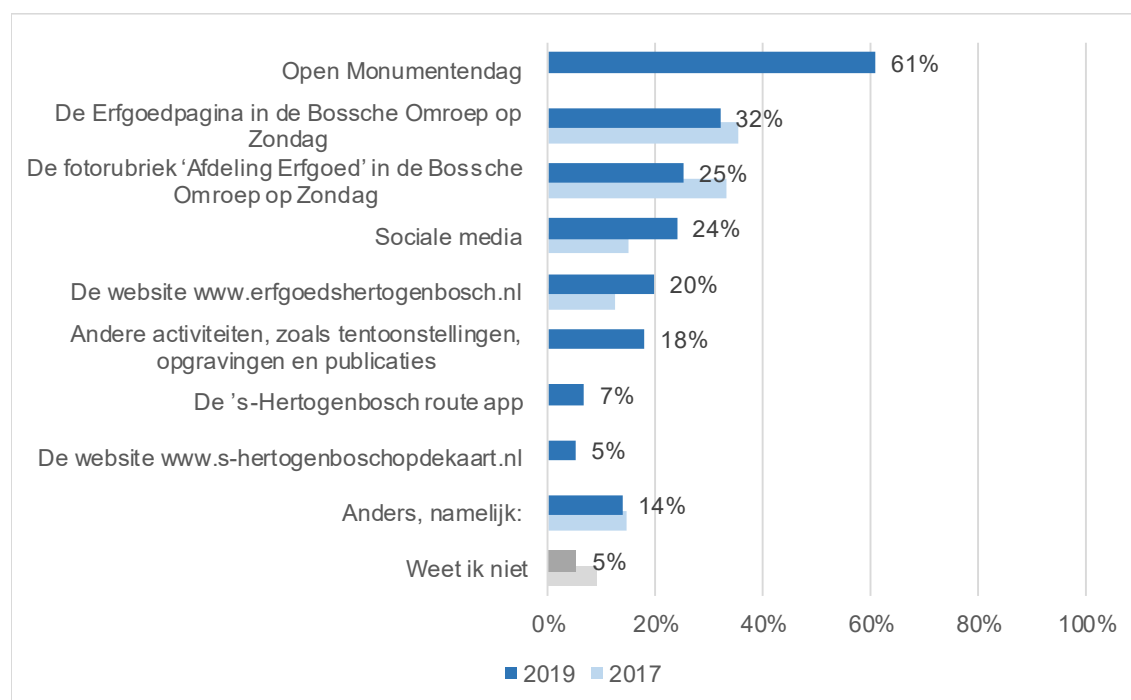
De bijna 300 respondenten die aangeven wel eens gehoord te hebben van de afdeling Erfgoed, is gevraagd waar zij deze afdeling van kennen. Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. Ruim 60% van de respondenten kent de afdeling Erfgoed van de Open Monumentendag. Verder kent ongeveer een derde de afdeling van de Erfgoedpagina in de Bossche Omroep op Zondag, en een kwart kent de afdeling van de fotorubriek in de Bossche Omroep op Zondag.

Deze vraag is ook in 2017 gesteld. De antwoordcategorieën zijn dit jaar echter iets aangepast, waardoor er geen één op één vergelijking gemaakt kan worden. Zo zijn dit jaar de categorieën 'open monumentendag' en 'andere activiteiten, zoals tentoonstellingen, opgravingen en publicaties' nieuw toegevoegd. Twee jaar geleden was dit één antwoordcategorie, namelijk 'activiteiten zoals tentoonstellingen, opgravingen en publicaties'. Deze categorie werd destijds door 35% van de respondenten gekozen. Ten opzichte van 2017 valt verder op dat de bekendheid van de afdeling Erfgoed via sociale media toeneemt, terwijl de bekendheid via de Bossche Omroep iets af lijkt te nemen.

Bij de antwoordcategorie 'Anders, namelijk' geven respondenten vooral aan via cursussen, 'via via' of via hun werk bekend te zijn met de afdeling Erfgoed. Vooral de cursus Boschlogie is meerdere keren genoemd. Enkele voorbeelden van antwoorden die gegeven zijn:

- "Cursus Boschlogie gedaan."
- "Een vriendin woont daar in de buurt."
- "Heb met ze gewerkt."
- "Partner is werkzaam als vrijwilliger bij erfgoed."

Afbeelding 2 Waarvan kent u Erfgoed 's-Hertogenbosch? Meer antwoorden mogelijk (N = 298)

Zichtbare verschillen tussen leeftijdsgroepen

Wanneer we kijken naar de verschillende leeftijdsgroepen dan valt op dat de oudere respondenten de afdeling Erfgoed vooral kennen van Open Monumentendag, de Bossche Omroep en van activiteiten (zoals tentoonstellingen, opgravingen en publicaties). Ook bij de 50-64 jarigen is de afdeling Erfgoed vooral bekend van de Open Monumentendag. De bekendheid via de Bossche Omroep is lager dan bij de 65-plussers.

De groep 18-49 jarigen kent Erfgoed 's-Hertogenbosch vooral van Open Monumentendag en sociale media. De erfgoedpagina en de fotorubriek in de Bossche Omroep zijn bij deze leeftijdsgroep minder bekend.

Tabel 1 Waarvan kent u Erfgoed 's-Hertogenbosch? Gepresenteerd per leeftijdsgroep.

	18-49 jaar		50-64 jaar		65 jaar e.o.		Gemiddeld	
	2019	2017	2019	2017	2019	2017	2019	2017
Open monumentendag	50%		70%		69%		61%	
De erfgoedpagina in de Bossche Omroep	17%	17%	30%	48%	60%	46%	32%	35%
De fotorubriek 'Afdeling Erfgoed' in de Bossche Omroep	16%	24%	28%	33%	39%	47%	25%	33%
Sociale media	36%	21%	21%	17%	10%	3%	24%	15%
De website www.erfgoedshertogenbosch.nl	19%	7%	18%	12%	23%	20%	20%	12%
Andere activiteiten	16%		16%		26%		18%	
De 's-Hertogenbosch route app	5%		11%		5%		7%	
De website www.s-hertogenboschopdekaart.nl	4%		4%		7%		5%	
Anders, namelijk:	19%	17%	10%	14%	12%	12%	14%	15%
Weet ik niet	8%	16%	6%	6%	0%	3%	5%	9%
N (aantal respondenten)	120	59	87	82	66	73	273	214

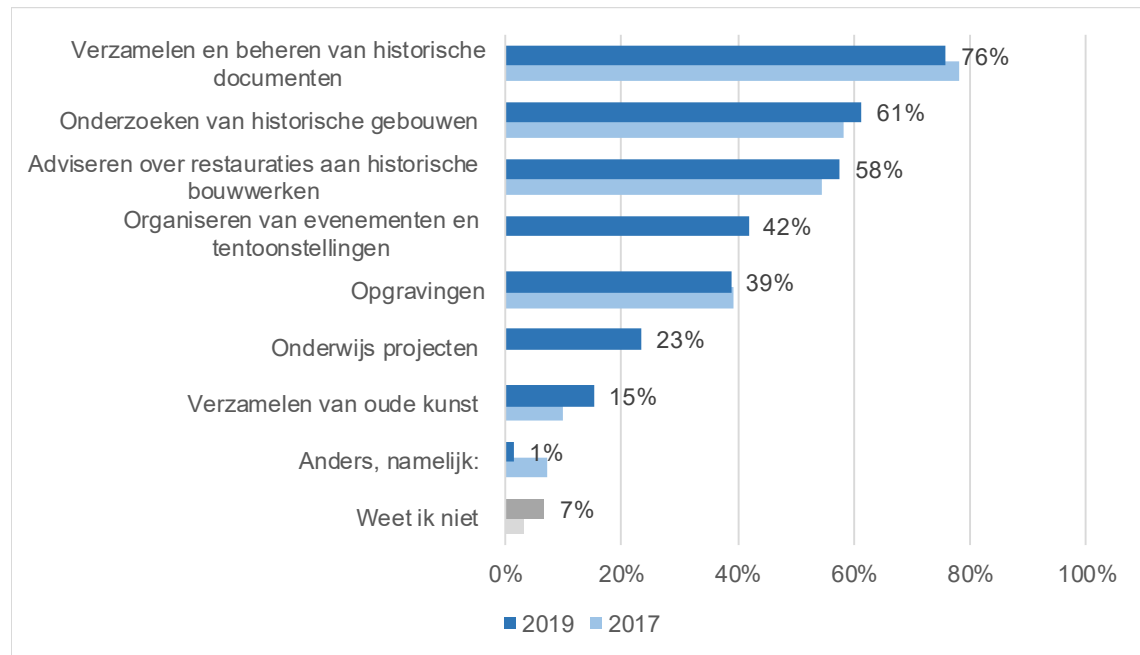
* De respondenten konden meerdere antwoorden aangeven. Hierdoor telt het totaal niet op tot 100%.

Erfgoed vooral bezig met verzamelen en beheren van historische documenten

In de vragenlijst is aan respondenten gevraagd waar Erfgoed 's-Hertogenbosch zich volgens hen mee bezig houdt. Ook bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven.

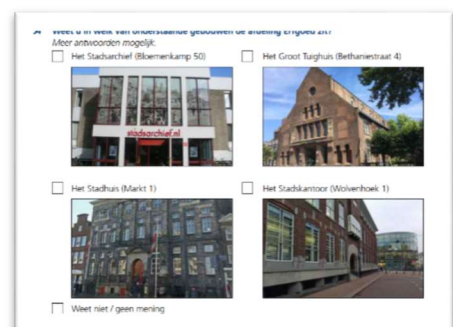
De meeste respondenten (76%) denken dat Erfgoed 's-Hertogenbosch zich vooral bezig houdt met het verzamelen en beheren van historische documenten. Ook het onderzoeken van historische gebouwen (61%) en adviseren over restauraties aan historische bouwwerken (58%) wordt vaak genoemd. Deze top 3 is identiek aan de uitkomsten van 2017. Overigens valt op dat ook de 'nieuwe' categorieën relatief goed gekozen worden.

Afbeelding 3 Waar houdt Erfgoed 's-Hertogenbosch zich volgens u mee bezig? Meer antwoorden mogelijk (N = 300)

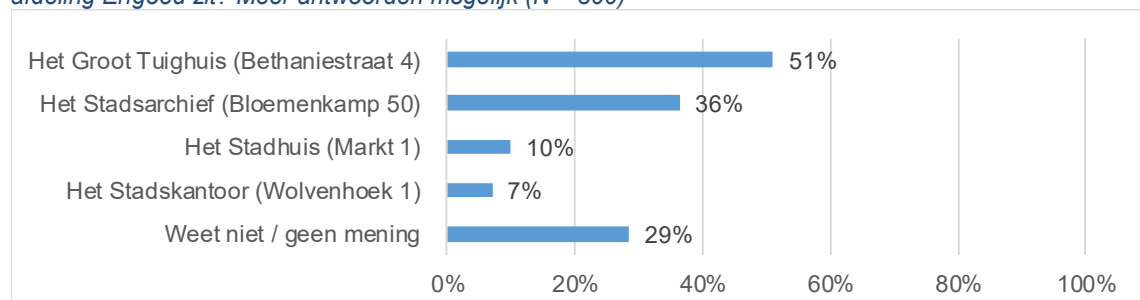

Het Groot Tuighuis het bekendst

Vervolgens is gevraagd of men weet in welk gebouw (of welke gebouwen) de afdeling Erfgoed zit. Hiervoor is niet alleen de naam van het gebouw gegeven, maar ook een foto van het gebouw en een bijbehorend adres. Ongeveer de helft koos voor Het Groot Tuighuis. Het Stadsarchief (36%) blijkt minder bekend te zijn als locatie voor de afdeling Erfgoed.

Afbeelding 4 Weet u in welk van onderstaande gebouwen de afdeling Erfgoed zit? Meer antwoorden mogelijk (N = 300)

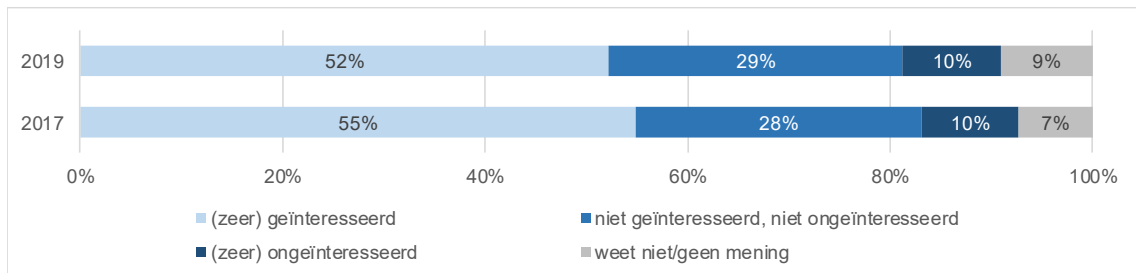

2.2 Verdwenen erfgoed

Ruim de helft respondenten geïnteresseerd in verdwenen erfgoed

Aan alle respondenten is gevraagd hoe geïnteresseerd zij zijn in verdwenen erfgoed in de gemeente 's-Hertogenbosch. Ruim de helft (52%) is hier (zeer) geïnteresseerd in; één op de tien (zeer) ongeïnteresseerd. Deze cijfers zijn vrijwel gelijk aan die uit 2017.

Afbeelding 5 Hoe geïnteresseerd bent u in verdwenen erfgoed in de gemeente 's-Hertogenbosch? (N = 722)

Verdwenen erfgoed zichtbaar maken door zo goed mogelijk na te bouwen

Verdwenen erfgoed kan op verschillende manieren zichtbaar worden gemaakt. Aan respondenten die geïnteresseerd zijn in verdwenen erfgoed, is gevraagd welke manier hen het meest aanspreekt. Zij konden hiervoor uit vier categorieën kiezen. Eén categorie betreft het 'nabouwen', drie andere categorieën gaan over 'het verhaal vertellen'.

Eén derde kiest voor 'ter plekke zo goed mogelijk nabouwen hoe het vroeger waarschijnlijk was'. De drie categorieën die gaan over 'het verhaal vertellen', worden in totaal door 52% van de respondenten gekozen. Daarbij noemt bijna een kwart het plaatsen van een informatiebord en zou 19% via digitale mogelijkheden willen zien hoe het vroeger was. Het 'ter plekke zichtbaar maken door middel van een tekening' wordt het minst vaak genoemd.

Bij de antwoordcategorie 'Anders, namelijk' noemen respondenten vooral een combinatie van antwoorden of voorbeelden waar zij over te spreken zijn. Bijvoorbeeld:

- "Combinatie tussen digitale beelden en informatieborden."
- "Een gedeelte nabouwen met informatie hoe het vroeger was."
- "Zoals de maquette op het Kerkplein visueel en informatief!"

Afbeelding 6 We kunnen verdwenen erfgoed op verschillende manieren weer zichtbaar maken. Welke manier spreekt u het meest aan? (N = 580)

65-plussers kiezen vaker voor een informatiebord

De meeste 18-49 jarigen (40%) en 50-64 jarigen (32%) willen verdwenen erfgoed het liefst zichtbaar maken door middel van het 'ter plekke zo goed mogelijk nabouwen hoe het vroeger waarschijnlijk was'. Voor 65-plussers is dit 'ter plekke een informatiebord plaatsen over hoe het vroeger waarschijnlijk was' (27%).

Ten opzichte van 2017 is de optie 'via digitale mogelijkheden laten zien hoe het vroeger waarschijnlijk was' minder vaak gekozen. Deze optie is vooral minder vaak gekozen door de 65-plussers, maar ook door de 50-64 jarigen.

*Tabel 2 We kunnen verdwenen erfgoed op verschillende manieren weer zichtbaar maken. Welke manier spreekt u het meest aan? * leeftijdsgroep*

	18-49 jaar		50-64 jaar		65 jaar e.o.		Gemiddeld	
	2019	2017	2019	2017	2019	2017	2019	2017
Ter plekke zo goed mogelijk nabouwen hoe het vroeger waarschijnlijk was	40%	35%	32%	31%	23%	27%	34%	33%
Ter plekke een informatiebord plaatsen over het vroeger waarschijnlijk was	19%	28%	21%	19%	27%	19%	22%	24%
Via digitale mogelijkheden laten zien hoe het vroeger waarschijnlijk was	19%	20%	24%	30%	15%	37%	19%	26%
Ter plekke een tekening laten zien hoe het vroeger waarschijnlijk was	10%	11%	11%	12%	14%	13%	11%	12%
Anders, namelijk:	5%	5%	4%	8%	4%	3%	4%	5%
Van mij hoeft verdwenen erfgoed niet zichtbaar gemaakt te worden	2%	1%	4%	1%	8%	2%	4%	1%
N (aantal respondenten)	227	146	199	112	144	94	570	352

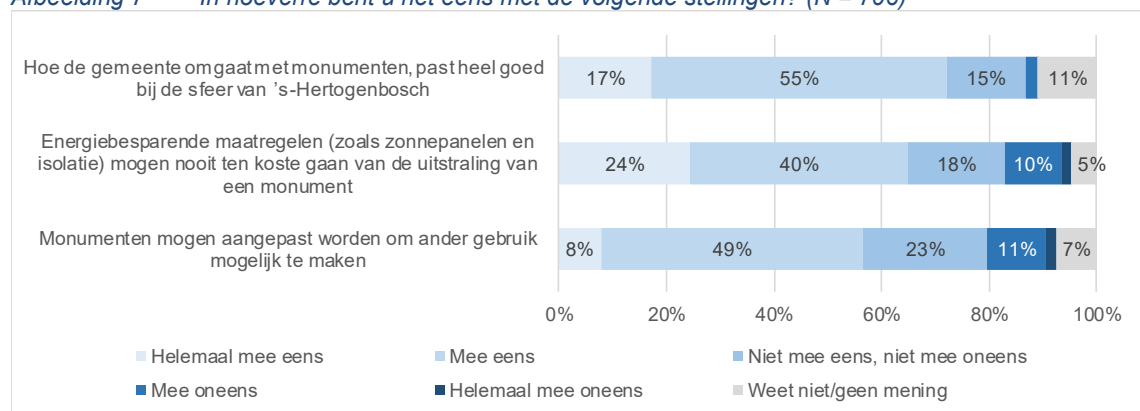
2.3 Monumenten

Omgaan met monumenten past bij sfeer 's-Hertogenbosch

Dit jaar hebben we de inwoners een aantal stellingen voorgelegd over (het omgaan met) monumenten. Het blijkt dat bijna driekwart het (helemaal) eens is met de volgende stelling: "Hoe de gemeente omgaat met monumenten past heel goed bij de sfeer van 's-Hertogenbosch." Slechts 2% is het hiermee (helemaal) oneens.

De andere twee stellingen roepen iets meer discussie op. Zo vindt bijna twee derde dat energiebesparende maatregelen nooit ten koste mogen gaan van de uitstraling van een monument. Maar is 12% het daarmee (helemaal) oneens. Daarnaast vindt 56% dat monumenten aangepast mogen worden om ander gebruik mogelijk te maken. Maar is 13% het daarmee (helemaal) oneens.

Afbeelding 7 In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen? (N = 706)

Respondenten konden – als zij dat wilden – hun antwoorden op deze stellingen toelichten. Hier is door 69 respondenten gebruik van gemaakt. Sommigen hebben de toelichting gebruikt om hun antwoord toe te lichten, terwijl anderen meer nuance aan wilden brengen. Ook worden er tips gegeven aan de gemeente / afdeling Erfgoed. Bijvoorbeeld:

- "Aanpassingen zijn onvermijdelijk en inpasbaar."
- "Bij energiebesparende maatregelen bepaald mede het effect van de besparing (zeer groot of heel klein) of het ten koste mag gaan van de uitstraling."
- "Duurzaamheid belangrijker dan historisch juist stadsbeeld."
- "Er dient goed bekeken te worden door de afdeling Erfgoed of de maatregelen of het veranderde gebruik van het monument, de monumentale waarden aantast."
- "Is geheel afhankelijk van monument en aanpassing. Kun je niet in algemeen beoordelen."
- "Monumenten moeten zo identiek mogelijk overkomen."
- "Monumenten mogen best gemoderniseerd worden als dit maar niet ten koste gaat van de uitstraling zowel binnen als buiten."

Bijlage A Open antwoorden

D2. Waarvan kent u Erfgoed 's-Hertogenbosch? Anders, namelijk:

- Activiteiten rond bevrijding (deelname aan lezing + tentoonstelling) in stadhuis over document "bij de aankomst"
- Afpakken van azijnfabriek
- Algemene kennis
- Brabants Dagblad
- Contact vanwege gemeentelijk monument
- Cursus Boschlogie gedaan
- Cursus Boschlogie
- Cursus Boschlogie
- Cursus Rambo
- Cursussen
- Cursussen Boschlogie
- Dienst archeologie, Bethaniëstraat
- Een vriendin woont daar in de buurt
- Erfgoedapp
- Groot tuighuis
- Heb met ze gewerkt
- [naam]
- Ik ben vrijwilliger geweest bij het groot tuighuis
- Ik doe er onderzoek
- Ik weet niet dat t bestaat
- Informatie en hulp bij ons monumentale pand
- Mensen om mij heen
- Molen van Rosmalen
- Opmerking: Bossche omroep wordt vaak niet bezorgd
- Partner is werkzaam als vrijwilliger bij erfgoed
- Rondleiding
- School
- Tuighuis en archief bezocht
- Van horen zeggen
- Vesting 1629
- Via de Facebook site Bossche buurtjes
- Via een kennis
- Via kring vrienden/Bossche kringen
- Via mijn werk bij Brabant wonen
- Via via
- Via vriendin die hiervoor heeft gewerkt
- Via werk bij provincie Noord-Brabant
- Via Boschlogie
- Werk
- Werk gerelateerd
- Zal voortaan daar ook eens op kijken
- Zit in de buurt

D3. Waar houdt Erfgoed 's-Hertogenbosch zich volgens u mee bezig? Anders, namelijk:

- Beheer
- Beheren van historische bouwwerken
- Behoud van erfgoed
- Hmmm
- Lezingen
- 'Museum' functie in tuighuis, bsj, arena etc.

D6. We kunnen verdwenen erfgoed op verschillende manieren weer zichtbaar maken. Welke manier spreekt u het meest aan? Anders, namelijk:

- Bijna alles
- Combi digitaal en informatieborden
- Combinatie tussen digitale beelden en informatieborden
- Combinatie van laten zien ter plekke en digitaal
- Dat verschilt per geval
- De Bossche omroep heeft jaren geleden een mooie serie uitgezonden over historische den Bosch. Het zou heel mooi zijn als daar een vervolg op zou komen
- De tempel van Empel. Het kasteel wat er heeft gestaan
- Definitief conserveren en toevoegen moderne elementen
- Door oude namen van instellingen in ere te houden. Het oudste ziekenhuis van Brabant heette Reinier van Arkel. Dan gaat deze gemeente het nieuwe ziekenhuis naar een schilder noemen!
- Dus denk aan AR, dat zal jongeren ook aantrekken
- Een gedeelde functie: start met het oude ontwerp en pas het bvb intern aan zodat het geschikt is voor een nieuwe functie (start-up hub, bieb, horeca, etc.) Dan kun je alsnog in het gebouw het verhaal vertellen hoe het vroeger was maar heeft het tevens een extra functie.
- Een gedeelte nabouwen met informatie hoe het vroeger was
- Facebook
- Geen Efteling achtige toestanden s.v.p. de put en dat torentje op de markt geldverspilling
- Geen mening
- Hangt van zoveel factoren af t liefst nabouwen, maar een ieder in de gemeente moet fijn kunnen leven/ rond kunnen komen -> dus daarop eerst prioriteit
- Het is jammer dat het verdwenen is, we kunnen er alleen van leren!
- Hier ook digitale toepassingen op gestoken
- Ik heb geen idee. Hou het simpel a.j.b.
- In elk geval niet nabouwen. Zoals bv. De put op de markt . Vreselijk!
- Ligt per erfgoed anders (digitaal, nabouwen of informatie)
- Maquette
- Maquette met braille aanduiding
- Nabouwen zou het mooist zijn maar ik denk dat een app toegankelijker is
- Resten zichtbaar maken in eigentijdse setting. Niet nabouwen!
- Tekening, informatiebord & app; evt. doorzichtig glas of laten zien wat er nog van over is
- Tentoonstellingen, lezingen, rondleidingen
- Ter plekke nabouwen, mits de investering dit toelaat
- Ter plekke zo goed mogelijk nabouwen hoe het vroeger was met nieuwe tech en voor het gebruik van nu en toekomst.
- Via beplanting (Pieckenpoort) of bestrating (de 3 stadspoorten)
- Via internet en vrij toegankelijk
- Zoals de maquette op het kerkplein visueel en informatief!
- Zorgen dat erfgoed niet verdwijnt, maar voor die tijd gerestaureerd wordt

D8. Als u wilt, kunt u uw antwoorden op vraag D7 hieronder toelichten.

- Aanpassingen (b. & c.) zijn vaak mogelijk met bijna onzichtbare manieren. Dus zonnepanelen bijna nooit.
- Aanpassingen zijn onvermijdelijk en inpasbaar.
- Alles hoeft niet per sé authentiek te zijn. Iets mooi namaken is ook goed. Den Bosch onderscheidt zich van andere steden zonder nostalgische sfeer.
- Bij energiebesparende maatregelen bepaald mede het effect van de besparing (zeer groot of heel klein) of het ten koste mag gaan van de uitstraling.
- Bij energiebesparende maatregelen zou ik proberen te zoeken naar een mooie symbiose tussen het heden en verleden/ oud en nieuw
- Bijv. geen zonnepanelen op de Sint Jan. Leg platte daken van bedrijven, sportverenigingen en gemeentegebouwen helemaal vol

- Bolwerk St Jan is mooi voorbeeld hoe ander gebruik met behoud en respect voor het monument gecombineerd kan worden. Bastion Oranje is het tegenovergestelde - de 'andere' functie is er met de haren bij gesleept. Geen aantrekkelijk bezoekerscentrum.
- C. Dat op niet zichtbare dak delen zonnepanelen mogelijk moeten zijn
- D7 -> de minachtende houding van gemeente t.o.v. monumenten past heel goed bij het bourgondische zuipende karakter van de stad.
- D7a zolang dit niet de totale uitstraling vervuult, - D7b en D7c Afhankelijk van belang van monument
- De aanpassingen aan de monumenten mag niet ten kosten gaan van de gaafheid van het monument en de uitstraling.
- De gebouwen moeten hun historische uitstraling behouden. Zoals in Rosmalen, hoe het winkelcentrum bijna tegen de kerk aan gebouwd is, is gewoonweg afgrijselijk. Zo'n vreselijk modern gebouw maar een paar meter verwijderd van de toren. Gruwelijk lelijk.
- De gemeente heeft de mond vol over erfgoed maar verwaarloost alle belangen van particuliere bezitters van een monument. Nul begrip, nul medewerking. Alles voor prestige, nieuwe plannen ten koste van staats/rijks monumenten
- De gemeente is rigide in het toepassen van energiebesparende maatregelen binnen beschermstadsgezicht zelfs als dit geen blijvende schade/verandering veroorzaakt (zoals zonnepanelen)
- De gemeente is vaak veel te laat bijv. met het Kruithuis dat nu weer dicht is en er heel erg verwaarloosd uitzag toen we het jaaaren geleden openden!
- De gemeente moet strenger toezien en minder snel vergunningen voor (ver) bouw aan monumenten of in beschermde stads/ dorpsgezichten
- Die manier waarop de Maria kapel op de markt zijn geplaatst wist ik slecht op basis van een schilderij zijn deze herplaatst. Bovendien is bekend dat de put en kapelletje in de ME er slechts enkele jaren (hooguit 10) heeft gestaan in deze hoedanigheid. Hoezo historisch perspectief. De oude put (als verhoging met glazen deksel) paste meer in de huidige tijd
- Dit doet de gemeente niet altijd goed, het uiterlijk van een gebouw mag geen geweld aangedaan worden
- Duurzaamheid belangrijker dan historisch juist stadsbeeld
- Duurzaamheidsmaatregelen en monumenten kunnen best hand in hand gaan
- Een ander gebruik? Licht er aan welk gebruik.
- Een monument moet wel herkenbaar zijn voor de burger en iets vertegenwoordigen zoals Erfgoed.
- Energiebesparing gaat prima samen met monumenten; buiten kan het onzichtbaar. Binnen kan met groene bouwmaterialen als houtvezelplanten, gerecyclede spijkerbroeken, voorzetramen, etc.
- Er dient goed bekeken te worden door de afdeling Erfgoed of de maatregelen of het veranderde gebruik van het monument, de monumentale waarden aantast.
- Er moet worden gekeken naar mogelijkheden om passende energiebesparende maatregelen toe te passen in monumentale panden. Wellicht moet er worden meegedacht over hoe die mogelijkheden passend kunnen worden gemaakt voor bewoners van monumentale panden.
- Ook die oude panden moeten toch duurzamer kunnen worden gemaakt?"
- Er mogen aanpassingen gedaan worden mits die niet te veel afbreuk doen aan de historische uitstraling van het gebouw. Die aanpassingen moeten als doel hebben dat het daardoor meer toegankelijk wordt voor bezoekers .
- Geen toelichting
- Het is afhankelijk van de situatie. Monumenten mogen zeker aangepast worden om ander gebruik mogelijk te maken als er ook respect is voor de geschiedenis. Energiebesparende maatregelen zijn belangrijk nauwelijks, dus als het niet veranderd en je kunt een monument nog zien dan zou dat oké zijn. We moeten ook accepteren dat we in een andere tijd leven en dat we moeten energie besparen voor de gezondheid van het milieu.
- Het ligt eraan wat er aangepast zou worden en hoe. Als een gebouw anders verloren zou gaan is het misschien goed het een andere bestemming te geven, maar wel met kenmerkende aspecten
- Het monument mag niet ten koste gaan van energie besparende maatregelen

- Het pand waarin de Pearle opticiens tot 2016 op de markt in zat is nog steeds niet duidelijk wat daar mee gaat gebeuren. Ik vind dat de gemeente daar sneller duidelijkheid over moet geven wat de nieuwe bestemming daar van wordt.
- Het stadsaanzicht met de rijke historie moet behouden blijven. De mooie nieuwbouw (paleiskwartier) ligt ernaast en maakt een perfecte menging tussen modern en historie
- Het totaal vernietigen van de restanten Keizershof was een flater.
- Het zichtbaar maken van de fundatie Vughtpoort was uitstekend, het weer geheel dicht gooien niet.
- De toegang door de oude stadswal naar de parkeergarage is weer uitstekend.
- Huidige energiebesparende maatregelen zijn groot aanslag op milieu, laat het eerst verder door ontwikkelen
- Ik geef er niks om monumenten, en vooral die van Den Bosch. Ik ben meer van het moderne!
- Ik kan pas oordelen wanneer ik meerdere meningen van mensen heb gehoord
- Ik vind het jammer als monumenten voorzien worden van zichtbare maatregelen zoals zonnepanelen. Er zijn genoeg andere locaties om deze te plaatsen
- Ik weet niet veel
- In het verleden is de gemeente minder goed omgegaan met oude/historische panden (bijvoorbeeld het station). Nu wordt hier beter mee omgegaan. Dus door monumenten aan te passen met als doel het kunnen behouden is meer dan een goed plan
- Is geheel afhankelijk van monument en aanpassing. Kun je niet in algemeen beoordelen.
- Kan niet vanwege het aanzien m.i.
- Koesteren wat we nog hebben!!
- Laatste vraag suggereert dat energiebesparing voor uitstraling gaat. Was dat de bedoeling van de vraag? Ik vind hem niet duidelijk genoeg. Ik kan me voorstellen dat veel mensen hier precies het tegenovergestelde antwoorden dan dat zij bedoelen.
- Markt is lelijk vooral bestrating, de put is lelijk. Alleen Sint Jan en Stadhuis vind ik mooi
- Mee eens, maar als er geen alternatief te bedenken is vind ik het wel belangrijk dat er zonnepanelen of andere duurzame oplossingen aangebracht worden, ook al zou dat betekenen dat het zichtbaar zou zijn.
- Met een beetje creativiteit moet het best mogelijk zijn om de historische waarde van monumenten overeind te laten en toch mee te gaan met de behoeftes van de huidige maatschappij. Als de overige gebouwen een stapje meer zetten op deze gebieden kunnen we het best halen.
- Mits oorspronkelijk uitstraling weer eenvoudig hersteld kan worden. Zonnepanelen is mi een tijdsoplossing (15-20) jaar. Daarna zijn er weer andere betere mogelijkheden. Als dan de oorspronkelijke uitstraling weer hersteld kan worden is dit voor mij geen probleem
- Momenteel is het milieu belangrijker als monumenten, bovendien gaan monumenten vaak om het idee. Het klinkt hard maar ouderen hebben hier nu niks meer over te zeggen.
- Monumenten moeten juist in gebruik blijven en daar zijn soms aanpassingen voor nodig. Essentie niet schaden en monument in gebruik houden door deze nieuw leven te geven!!
- Monumenten moeten zo identiek mogelijk overkomen
- Monumenten mogen best gemoderniseerd worden als dit maar niet ten koste gaat van de uitstraling zowel binnen als buiten
- Niet alle wijzigingen aan de uitstraling van een monument zijn negatief. Als het maar in balans is: een monument dat niet gebruikt wordt, gaat namelijk veel harder achteruit.
- N.v.t.
- Om een monument te kunnen behouden moet het juist meegaan met de tijd, en dus energiebesparende maatregelen nemen. Anders wordt het straks onbetaalbaar om in een monument te wonen/werken vanwege de hoge energiekosten
- Ontsierende elementen in de binnenstad zo mogelijk verwijderen
- Per monument moet bekeken worden wat passend zou kunnen zijn, denkend aan de Petrus, Vught
- Persoonlijk vind ik dat monumenten altijd moeten kunnen worden aangepast om bepaalde functies die beter passen binnen de huidige maatschappij te kunnen dienen, maar het moet wel in dezelfde uitstraling kunnen blijven. Persoonlijk vind ik bijvoorbeeld het nieuwe plan voor het theater aan de parade veel te extreem, en totaal niet in lijn met de waarden die het theater nu uitstraalt.
- Plaats geen lelijke windmolens in een historische stad als Den Bosch

- 's-Hertogenbosch moet vooral geen Disneyland worden (denk o.a. Het nabouwen van de Pieckenpoort) maar mag (of moet) het wel beter zichtbaar maken zowel visueel met voldoende informatie in tekst als in tekening van hoe het was. De stad heel veel historische momenten en plekken, maar er is op de plekken te weinig informatie voor de Bosschenaren en toeristen, waardoor er weinig historisch besef van wat men ziet of simpelweg niet informatief genoeg is.
- Stelling 2 en 3: hou het verhaal dat verteld wordt door het monument in het oog bij verrichten van aanpassingen zoals ander gebruik, energiebesparende maatregelen. Daarnaast raad ik aan tot op zekere hoogte stakeholders te betrekken om gewogen beslissingen te nemen en iedereen tevreden te stellen.
- Vernieuwing moet even belangrijk zijn als behouden wat was. Wat mij betreft kiest de gemeente te weinig voor vernieuwing en uitbreiding. Nu kennen we alle opgravingen wel en het belang. Investeer nu eens in vernieuwing.
- Vraag c vind ik belangrijk dat zoiets op een creatieve manier gebeurt. Het is belangrijk dat het milieu niet aangetast wordt. Maar als zulke maatregelen genomen worden moet het op een esthetisch verantwoorde manier gebeuren
- Waarom moet het zo lang duren dat zo'n beeldbepalend pand als de Kleine Winst er zo verwaarloosd bij staat en dat geldt ook voor het verdwenen pand er naast (voorheen Pearle). Ziet er toch niet uit!!
- We moeten niet in een museum wonen
- Ze hadden de originele put op de markt gewoon moeten laten staan!
- Zie ingestorte pand op de markt, er had allang een zelfde pand herbouwd kunnen zijn
- Zie toelichting D6. Om een stad levend en vitaal te houden moet het geen Efteling worden waar de tijd van nu geen plek krijgt. Dat over ingrepen in een historische stad moet worden nagedacht
- Zonde om nieuwe technieken toe te passen op oude gebouwen
- Zorgvuldig inpassen van zonnepanelen, buiten het zicht van de openbare ruimte, moet mogelijk worden op monumenten. Het beleid voor verduurzaming is te streng.